

EINDVERSLAG van de commissie van rapporteurs voor het ontwerp van wet tot wijziging van de artikelen 254 en 455 van het Wetboek van Strafrecht en andere voorzieningen op het gebied der dierenbescherming (Wet op de dierenbescherming).

Nadat het voorlopig verslag der commissie aan de Regering was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

MEMORIE VAN ANTWOORD

Dat de indiening van het ontwerp van wet tot wijziging van de artikelen 254 en 455 van het Wetboek van Strafrecht en andere voorzieningen op het gebied der dierenbescherming door enige leden met voldoening is begroet, stemt de ondergetekenden tot dankbaarheid.

Zij namen met grote belangstelling kennis van de beschouwingen dezer leden met betrekking tot hun uitgangspunt bij de beoordeling van een wettelijke regeling op het stuk van de dierenbescherming. Zoals reeds in de memorie van toelichting is opgemerkt, is een van de grondslagen van het ontwerp, dat, meer nog dan in het verleden, bepaalde zedelijke normen tot rechtsnormen worden gemaakt. Daarbij mag — ook dit is in die memorie tot uitdrukking gebracht — niet worden voorbijgezien, dat de reikwijdte van het strafrecht noodzakelijk beperkt is. Het strafrecht beoogt nu eenmaal niet alle zedelijke normen een maatschappelijke sanctie te verschaffen.

De ondergetekenden onderschrijven dan ook gaarne de opmerking van de aan het woord zijnde leden, dat het taak en plicht van de wetgever is te trachten in dezen de juiste grenzen te vinden en in het positieve recht bepaalde normen te stellen, welke schending met een strafsancie dient te worden bestreden. Het wetsontwerp wil aan dat doel beantwoorden.

Door verscheidene leden — van wier opvatting, dat de voorgestelde bepalingen in een gebleken behoefte zullen voorzien, de ondergetekenden eveneens met voldoening hebben kennis genomen — werd gewezen op mogelijk verschil van mening over de vraag of de voorgestelde regeling in voldoende mate vèr strekkend is dan wel op een enkel punt te eng. De onevenwichtigheid, welke deze leden meenden te constateren in het ontwerp, zoals het is aangenomen door de Tweede Kamer der Staten-Generaal, bij welke opvatting de enige leden, eerder aan het woord, zich aansloten, werd terecht — en de ondergetekenden willen daarop gaarne de nadruk leggen — geweten aan de subjectiviteit van de inzichten, waarmede deze regeling beoordeeld wordt. Met name is dit gebleken, zoals daarbij ook werd geconstateerd, met betrekking tot het coupeerverbod van paardestaarten.

Op de vraag, of de wetgever het rechtsbewustzijn moet voor gaan, dan wel moet volgen, welke naar het oordeel van de leden, in de aanhef aan het woord, zich ook hier aandient, zouden de ondergetekenden willen antwoorden, dat naar hun oordeel juist op dit terrein, waar persoonlijke inzichten zo'n grote rol spelen, slechts sprake kan zijn van het vastleggen in een wettelijke regeling van wat mag worden beschouwd als levend in het

rechtsbewustzijn van de meerderheid van ons volk. Daarnaast zullen — door dezelfde leden werd hierop ook gewezen — voorlichting en opvoeding de ontwikkeling van dat rechtsbewustzijn moeten bevorderen.

De ondergetekenden hebben met voldoening gelezen, dat men zich van velerlei zijde kon verenigen met het streven de bepalingen van het Wetboek van Strafrecht met betrekking tot de behandeling van dieren aan een herziening te onderwerpen. Zij gaan hierna in op de bezwaren tegen enkele onderdelen van het ontwerp.

Sommige leden merken terecht op, dat het ontwerp geen anti-aragisch karakter heeft.

De waardering van deze leden voor de plaats van de voorgestelde bepalingen in het Wetboek van Strafrecht, te weten in de titels, handelende over de misdrijven en de overtredingen betreffende de zeden en de afwijzing door deze leden van de, ook tijdens de behandeling van dit wetsontwerp in de Tweede Kamer der Staten-Generaal (voorlopig verslag blz. 2, rechterkolom, en 3, linkerkolom; verslag van het mondeling overleg stuk nr. 9, sub 4) gemaakte, vergelijkingen tussen strafbepalingen, ertoe strekkende, mensen (kinderen) tegen laakbare handelingen te beschermen, en die op het stuk van de dierenbescherming stemt de ondergetekende tot voldoening. Zij zijn er erkentelijk voor, dat deze leden zich met het merendeel der bepalingen van het wetsontwerp zeer goed konden verenigen.

Naar aanleiding van de opmerking van enige leden, dat het hulpmiddel van vivisectie bij het wetenschappelijk onderzoek onderworpen zal dienen te zijn aan bepaalde beperkingen, merken de ondergetekenden op, dat de voorgestelde artikelen 7 en 8 aan de vivisector beperkingen opleggen zowel voor wat betreft de omvang van de toepassing van dit hulpmiddel als wat de wijze aangaat, waarop de vivisectie dient plaats te hebben. De ondergetekenden zijn het met die leden eens, dat het tot de taak van de Overheid behoort te controleren of de gestelde normen bij de vivisectie niet worden overtreden. Wanneer deze leden echter het oog hebben op een speciale controle op de inrichtingen, waar voor wetenschappelijk onderzoek, ook indien dit commerciële doeleinden dient, vivisectie wordt toegepast, moet deze gedachte worden afgewezen, zoals ook vele leden, daarna aan het woord, hier afwijzend tegenover bleken te staan.

De vraag of erop mag worden vertrouwd, dat de leiders van inrichtingen, als vorenbedoeld, over zoveel verantwoordelijkheidsbesef beschikken, dat zij door afdoende interne regelingen in te voeren misbruiken zullen weten te voorkomen, menen de ondergetekenden, op grond van de beschikbare gegevens, bevestigend te kunnen beantwoorden. Zij mogen erop wijzen, dat de laatste ondergetekende bij het mondeling overleg met de commissie van voorbereiding uit de Tweede Kamer op 28 april 1960 heeft medegedeeld, dat verschillende onderzoekers, die uit hoofde van hun werkzaamheid vivisectie toepassen, in de Commissie van de Gezondheidsraad, die omtrent de vivisectie advies heeft uitgebracht, hebben verklaard, dat iedere leider van een laboratorium, waar vivisectie plaatsvindt, interne regels pleegt vast te stellen, waaraan de onder hem werkende onderzoekers zich hebben te houden; deze regels houden over het algemeen in, dat, met uitzondering van naaldprikken voor injecties of bloedafname, geen ingreep geschiedt zonder plaatselijke of algemene verdoving. Voor een antwoord op de vraag van deze leden of de ondergetekenden kunnen mededelen in welke omvang in ons land vivisectie voorkomt, mogen zij verwijzen naar hetgeen op een vraag van nagenoeg eendere strekking bij gelegenheid van het hierbij genoemde mondeling overleg is geantwoord, met name dat de ondergetekenden zich niet nader op de hoogte hadden gesteld van de omvang van het gebruik van levende dieren voor de genoemde doeleinden dan zij reeds ter voorbereiding van hun in de memorie van antwoord opgenomen mededelingen hadden gedaan. Daarbij hebben zij opgemerkt, dat het, naar hun oordeel, niet wel mogelijk zal zijn een dergelijk onderzoek in te stellen op een zodanige wijze, dat op het resultaat daarvan betrouwbare conclusies zouden kunnen worden gebouwd.

Bij die gelegenheid is hieraan toegevoegd, dat de overtuiging bestaat, dat krachtige invloeden werkzaam zijn, welke deze omvang beperken; proefdieren zijn duur, hun huisvesting vraagt veel ruimte, hun verzorging kost veel tijd en geld. Hierbij zij opgemerkt, dat dieren, die niet in goede conditie verkeren, veelal onbruikbaar zijn voor proeven, doordat deze dan onbetrouwbare uitkomsten geven. Bovendien kosten de proeven zelf ook veel tijd. Dit alles doet telkens de vraag rijzen of men niet aan de dierproeven kan ontkomen. Voorts moge uit hetgeen reeds eerder werd medegedeeld blijken, dat, naar mag worden aangenomen, de vivisectie in het algemeen tot het strikt noodzakelijke wordt beperkt en dat er daarbij naar wordt gestreefd, de nodige maatregelen te treffen om de ingreep zo pijnloos mogelijk te doen zijn. De ondergetekenden zijn er overigens van overtuigd, dat ook met betrekking tot misbruiken op het terrein van de proefnemingen op dieren het openbaar ministerie en het politieapparaat waakzaamheid zullen betrachten en dat zij, wanneer het in bespreking zijnde wetsontwerp kracht van wet zal hebben verkregen, zo nodig gebruik zullen maken van de in artikel 6 genoemde bijzondere bevoegdheden van de opsporingsambtenaren.

Het standpunt van de ondergetekenden wordt juist vertolkt door sommige leden, die erop wijzen, dat de vivisectie beoordeeld moet worden naar het adagium: wat het zwaarst is, moet het zwaarst wegen. Naar aanleiding van de opmerking van deze leden, dat men de vivisectie niet moet toepassen om nog eens te demonstreren wat reeds algemeen bekend is, wijzen de ondergetekenden wederom op het voorgestelde artikel 7, dat o.m. strafbaar stelt het zonder redelijk doel opzettelijk een dier pijn of letsel toebrengen. Hieruit moge volgen, dat, indien bedoelde demonstraties geen enkel redelijk doel dienen en hierdoor bij het dier pijn of letsel wordt veroorzaakt, degenen, die deze proefneming verrichten, zich aan een strafbaar feit schuldig maken.

De ondergetekenden zouden tot goed begrip hieraan willen toevoegen, dat, zoals de laatste ondergetekende bij het meergenoemde mondeling overleg reeds ten aanzien van de herhalingsproeven heeft verklaard, niet in het algemeen gesteld kan worden, dat deze steeds onjuist zijn. Men zal moeten vertrouwen op een goed inzicht van de docenten inzake de voorlichting bij het onderwijs en op hun verantwoordelijkheidsbesef. Komt het tot een vermoeden van een strafbaar feit, dan zal de rechter hebben uit te maken of de gestelde norm naar zijn oordeel is overtreden.

Met betrekking tot het door deze leden verlangde nader onderzoek naar de mate en de omvang, waarin vivisectie in het algemeen in ons land voorkomt, menen de ondergetekenden nogmaals te moeten opmerken, dat het hun niet helder voor de geest staat op welke wijze een onderzoek zou moeten worden ingesteld om een bevredigend resultaat op te leveren. Zij wijzen erop, dat een dergelijk onderzoek veel tijd en geld zal kosten en dat het dan nog ten sterkste te betwijfelen valt of het zo kan worden uitgevoerd, dat daaruit betrouwbare gegevens omtrent de mate en omvang, waarin vivisectie hier te lande voorkomt, zouden kunnen worden verkregen.

De ondergetekenden zijn overigens van oordeel, dat handhaving van de voorgestelde artikelen 7 en 8, zodra deze kracht van wet zullen hebben verkregen, belangrijker moet worden geacht dan het verzamelen van de bedoelde gegevens. Zij verwachten bovendien, dat hiervan een goede preventieve werking zal uitgaan.

Naar aanleiding van de opmerking omtrent het oorspronkelijke eerste hoofdstuk, dat voorzag in de instelling van een raad voor de dierenbescherming, enerzijds van een aantal leden, dat verklaarde er niet van overtuigd te zijn, dat de Wet op de dierenbescherming door het vervallen van dit hoofdstuk aan kwaliteit had gewonnen, en anderzijds van sommige leden, waarbij zich enige leden aansloten, die het betreffende besluit toejuichten, mogen de ondergetekenden mededelen, dat zij het verwerpen van dit voorstel betreuren, doch dat zij al het mogelijke zullen doen in voorkomende gevallen de nodige adviezen op andere wijze te verkrijgen.

Artikelen

Artikel 1. Op de vraag van enige leden, welk standpunt de Regering inneemt ten aanzien van de op artikel 286 van de Gemeentewet gebaseerde verschillen in het tarief voor hondenbelasting, al naar gelang een hond al of niet uitsluitend wordt gehouden ter bewaking van gebouwen of erven — welke vraag aansluit bij de opmerking van vele leden, dat zij een voorstel tot wijziging van dat artikel van de Gemeentewet gaarne in het wetsontwerp opgenomen hadden gezien — moge het volgende worden geantwoord.

De commissie voor de techniek der gemeentelijke belastingverordeningen heeft in haar voorstellen tot wijziging van de wettelijke bepalingen inzake plaatselijke belastingen de in artikel 286 van de Gemeentewet gemaakte verschillen in het tarief voor de hondenbelasting niet meer opgenomen.

De Regering heeft haar standpunt omtrent deze voorstellen nog niet bepaald.

Wat betreft de wensen van sommige leden met betrekking tot de regeling, op te nemen in de op basis van artikel 1 uit te vaardigen algemene maatregel van bestuur nopens het houden van mestkalveren, mogen de ondergetekenden verwijzen naar hetgeen de zesde ondergetekende daaromtrent heeft opgemerkt bij de openbare behandeling van dit wetsontwerp in de Tweede Kamer der Staten-Generaal (*Handelingen Tweede Kamer 1959—1960*, blz. 2686, rechterkolom). De plannen, toen globaal uiteengezet, komen wel ongeveer overeen met de wensen van bovengenoemde leden.

Artikel 3. De ondergetekenden kunnen de bezwaren van enige leden tegen de redactie van de tweede zin van het eerste lid van dit artikel niet delen. De bedoeling is, dat alleen kunnen worden aangewezen diersoorten, welke in Nederland niet in het wild leven, met uitzondering van honden en katten en, kortweg gezegd, landbouwhuisdieren. De ondergetekenden menen, dat de redactie deze bedoeling goed weergeeft. Bij algemene maatregel van bestuur zal bovendien uitwerking volgen.

Artikel 4. Zoals vele leden, die, evenals enige leden, ernstige bezwaren tegen dit artikel hadden, in hun uiteenzetting implicite te kennen gaven, is deze bepaling het resultaat van afweging van de belangen van honden- en katteneigenaren enerzijds en het belang der bescherming van landbouwhuisdieren, wild en zangvogels anderzijds.

Naar het oordeel van de ondergetekenden geschiedde deze afweging van belangen niet op de juiste wijze in het door de Tweede Kamer der Staten-Generaal verworpen amendement van de heer Van Rijckevorsel c.s., waarin het aan gebruikers van percelen, waarop honden en katten zich zonder toezicht bevinden en daar overlast veroorzaken, wordt toegestaan deze dieren te (doen) doden. De bij dat amendement voorgestelde bepaling hield te weinig rekening met de belangen van eigenaren van honden en katten.

De thans ingevolge het amendement-Diepenhorst in het ontwerp ingevoegde bepaling kenmerkt zich door een betere evenwichtigheid, waarbij de eisen van de praktijk niet uit het oog werden verloren.

Dat het voor een veehouder niet goed doenlijk zal zijn werkloos de komst van de politie af te wachten, indien hij een hond of kat achter zijn schapen of pluimvee ziet jagen, geven de ondergetekenden gaarne toe. Dit wordt echter ook niet van hem verlangd. Tussen doodschieten van de aanvaller en werkloos toezien liggen zeker nog andere mogelijkheden tot bescherming van de bedreigde dieren.

Feitelijk zullen de veehouders trouwens in vele gevallen niet in de gelegenheid zijn zelf het aanvallende dier dood te schieten. In de eerste plaats zijn slechts betrekkelijk weinigen onder hen in het bezit van een jachtgeweer en voorts zal degene, die wel een geweer heeft, dit, op het moment, dat hij in het veld een hond zijn schapen ziet aanvallen, lang niet altijd bij de hand hebben.

Met enige leden, die hier de aandacht op vestigden, zijn de ondergetekenden van mening, dat een abandonneren van

katten op zodanige wijze, dat zij verwilderen, bijzonder laakbaar is. Naar het oordeel van de ondergetekenden mag men een redelijke verwachting koesteren, dat de bepaling in de praktijk aan haar doel zal blijken te beantwoorden, gezien de preventieve werking. Ook te dezen zal echter voorlichting en opvoeding, waarop in het algemene deel van deze memorie reeds de aandacht werd gevestigd, een grote rol moeten spelen.

Artikel 8. De ondergetekenden betreuren, dat de biologische curiositeit in het nieuwe artikel 455, tweede lid, onder c, van het Wetboek van Strafrecht, waarop een aantal leden terecht de aandacht vestigde, in het wetsontwerp is geslopen. Ware het mogelijk, dan zouden de ondergetekenden deze ten onrechte toegevoegde staart gaarne couperen.

Naar aanleiding van de door vele andere leden gestelde vraag met betrekking tot het tweede lid sub d van hetzelfde artikel zij opgemerkt, dat de ondergetekenden inderdaad van oordeel zijn, dat ook als strafbaar gesteld feit moet worden beschouwd het vervoeren van rundvee, aangebonden op dezelfde wijze als met een halstouw of hoortouw, doch met een ander materiaal dan touw. De woorden „halstouw” en „hoortouw” zijn evenmin bepalend voor het materiaal, waaruit de zaak bestaat, als het geval is met b.v. de woorden „stofblik” en „oorijzer”, die algemeen gebruikt worden, ook als het „blik” van koper of het „ijzer” van goud of zilver is. Het gaat i.c. om aanduiding van de wijze, waarop de dieren zijn aangebonden, te weten aan de hals onderscheidenlijk aan de horens; dat de naam van het middel waarmee het aanbinden plaatsheeft, is samengesteld met de naam van het materiaal, daarvoor tot nu toe meestal gebruikt, is een historisch gegeven, waar in de toekomst geen moeilijkheden van behoeven te worden gevreesd.

Met betrekking tot hetgeen van verschillende zijden omtrent het verbod om paardestaarten te couperen naar voren werd gebracht moge het volgende worden opgemerkt.

De ondergetekenden hebben er geen behoefte aan nog eens uitvoerig in te gaan op de argumenten voor en tegen het verbod, maar stellen er prijs op, een nadere toelichting te geven omtrent het door hen te dezen ingenomen standpunt.

De ondergetekenden hebben het aanvankelijk in het wetsontwerp neergelegde coupeerverbod uitsluitend verdedigd met het argument, dat het paard door het gemis van de lange staart zou worden gehinderd bij de afweer van vliegen. Hoewel zij het verbod naderhand uit het ontwerp hebben gelicht, kunnen zij nochtans de mening van vele leden, dat bedoeld argument door de voorstanders van een coupeerverbod ten onrechte wordt gebezigd, niet delen. Op grond van de hun van deskundige zijde verschaft inlichtingen blijven de ondergetekenden van mening, dat het nut van de lange staart als afweermiddel van vliegen niet ontkend kan worden. De weergave door de hier aan het woord zijnde leden van het oordeel van het Veterinair Anatomisch Instituut geeft door onvolledigheid een onjuiste indruk, daar volgens de inlichtingen, waarover de ondergetekenden beschikken, de leider van dit instituut van mening is, dat *naast* andere afweermiddelen *ook* de lange staart dient voor vliegenwering. Men kan evenwel, gelijk de zesde ondergetekende reeds bij het mondeling overleg heeft opgemerkt, een verschillend oordeel hebben over de mate van kwelling door het gemis van de staart. Juist bij de in dit wetsontwerp neergelegde materie kunnen de inzichten omtrent belangenafweging nu eenmaal sterk uiteenlopen. De ondergetekenden besloten nu, na overweging van alle voor en tegen, het coupeerverbod uit het ontwerp te lichten, omdat uiteindelijk voor hen niet vaststond, dat de kwelling, waar het hier om ging, van zodanige betekenis is, dat op die grond tegen de wensen van het georganiseerde bedrijfsleven moest worden ingegaan. Daarmede hebben de ondergetekenden wel degelijk blijk gegeven rekening te houden met de opvattingen van de door enige leden genoemde organisaties van het bedrijfsleven. In dit verband zij terloops gewezen op de betekenis van het feit, dat in de rij dezer organisaties ook de warmbloedstamboekverenigingen zich hebben geschaard. Deze hebben

destijds bijgedragen tot het opgeven van de coupeergewoonte door de warmbloedpaardenhouders; zij hebben eigener beweging bepaald, dat paarden, geboren na een bepaalde datum, met gecoupeerde staart niet meer tot hun keuringsbanen zouden worden toegelaten. De ondergetekenden hebben begrepen, dat deze stamboekverenigingen slechts te kennen hebben willen geven, dat naar hun oordeel hun zusterorganisatie „Het Nederlandse Trekpaard” vrij moest blijven ten behoeve van haar leden haar standpunt ten aanzien van het couperen te bepalen.

Intussen mag uit het feit, dat de ondergetekenden aan de opvattingen van bedoelde organisaties zijn tegemoet gekomen, niet worden afgeleid, dat deze opvattingen naar hun oordeel zo dwingend waren, dat zij geen ander standpunt zouden toelaten. Dit was evenmin het geval met de voor het verbod aangevoerde argumenten. Van een uitdrukkelijk billijken van die opvattingen door de zesde ondergetekende, zoals de hier aan het woord zijnde leden blijkaar hadden verwacht, kon dan ook geen sprake zijn.

De ondergetekenden delen niet de vrees van vele leden, dat het coupeerverbod het einde van de trekpaardenfokkerij in Nederland zal betekenen. Toen de coupeergewoonte in de warmbloedfokkerij hier te lande werd opgegeven, heeft dat ook geenszins tot de ondergang van deze fokkerij geleid. Bovendien zijn de ondergetekenden ervan overtuigd, dat het Nederlandse trekpaard in niet geringere mate dan de warmbloedpaarden deugden heeft — zoals makheid, werkwillegheid en trekvastheid —, die het tot een uitnemend gebruikspaar stempelen, en dat de gebruiker van het trekpaard er dan ook, evenmin als destijds de gebruiker van warmbloedpaarden, aan zal denken deze viervoetige medewerker om wille van de lengte van zijn staart te desavoueren.

Voor wat betreft de opvatting van vele leden ten aanzien van de uniformiteit van wetgeving in het Beneluxgebied, zij opgemerkt, dat het Beneluxverdrag niet beoogt de gehele wetgeving op elk terrein in de drie landen te uniformeren. Uniformiteit moet volgens dit verdrag slechts worden nagestreefd voor zover door verschillen in de wetgeving een vrij handelsverkeer tussen de partnerlanden wordt belemmerd. Het betekent niet, dat er uniformiteit van handelswaar moet komen.

Verscheidene leden verwijten de zesde ondergetekende, dat hij met betrekking tot het coupeervraagstuk geen duidelijk standpunt heeft ingenomen. Deze leden mogen eraan worden herinnerd, dat de zesde ondergetekende, die het coupeerverbod bij zijn optreden in het wetsontwerp aantrof, aan de hand van hetgeen bij het mondeling overleg te dezen naar voren was gekomen alle argumenten nog eens tegen elkaar heeft afgewogen en vervolgens een standpunt heeft ingenomen, dat tot intrekking van het voorgestelde verbod heeft geleid. Toen daarna in de Tweede Kamer het amendement van mejuffrouw Schilthuis c.s. aan de orde kwam, kon, gezien de sterk uiteenlopende meningen en de betrekkelijkheid van alle in het geding gebrachte argumenten, van de zesde ondergetekende moeilijk verwacht worden, dat hij tegenover dit amendement een andere houding zou hebben aangenomen dan hij heeft gedaan.

De kritiek van enige leden op een aantal in de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer gebezigde argumenten is, daar de gestelde onjuistheid niet wordt gepreciseerd, moeilijk voor beantwoording vatbaar.

Voor wat betreft de verwachting van deze leden, dat het coupeerverbod ontdoken zal worden, zij opgemerkt, dat het doen couperen van de veulens in het buitenland zeker geen omvang van betekenis zal aannemen, in verband met de daaraan verbonden praktische bezwaren.

Terecht wijzen sommige leden erop, dat ook andere West-europese Staten een coupeerverbod voor paardestaarten kennen. De ondergetekenden achten het, met deze leden, niet uitgesloten, dat, wanneer het coupeerverbod enige tijd heeft gegolden, de smaak met betrekking tot de lengte van de staart van het koudbloedpaard zich zal wijzigen. Dit is ook gebeurd ten aanzien van de staart van zijn warmbloedige soortgenoot.

Ten aanzien van de door vele leden gestelde vraag inzake het gebruik van giftige stoffen tegen schadelijke dieren op een

wijze, die ook andere dieren daaraan ten offer doet vallen, kan het volgende worden opgemerkt.

Het gebruik van vergiften ter verdelging van schadelijke dieren, welke vallen onder het begrip „schadelijk wild” in de zin van de Jachtwet, is, evenals het zich tot dat doel met vergiften in het veld bevinden, bij artikel 22, vierde lid, van de Jachtwet verboden. Voorts moet worden gewezen op artikel 13 van het bij de Tweede Kamer ingediende ontwerp van een nieuwe Bestrijdingsmiddelenwet. Onder dat ontwerp vallen o.m. middelen ter bestrijding van dieren, die schade kunnen aanrichten aan planten of delen daarvan. Tot deze dieren kunnen ook behoren dieren, die geen „schadelijk wild” zijn, zoals ratten en muizen. Genoemd artikel 13 bevat nu, voor wat alle bestrijdingsmiddelen in de zin van het ontwerp betreft, een voorziening ter bescherming van dieren, welker instandhouding gewenst is.

De beide aangehaalde bepalingen zullen dus te zamen belangrijke mogelijkheden bieden om het euvel, waarop de hier aan het woord zijnde leden de aandacht vestigden — schade aan dieren, die men niet wilde treffen —, tegen te gaan. Men is daarbij dus geenszins van het voorgestelde artikel 455 van het Wetboek van Strafrecht afhankelijk. Als bepaling met algemene strekking zal dit artikel slechts een aanvullende werking hebben naast de speciale bepalingen van artikel 22 van de Jachtwet en artikel 13 van het ontwerp-Bestrijdingsmiddelenwet nadat dit het *Staatsblad* zal hebben bereikt.

De Minister van Justitie,

A. C. W. BEERMAN.

De Staatssecretaris van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen,

Y. SCHOLTEN.

De Minister van Binnenlandse Zaken,

E. H. TOXOPEUS.

De Minister van Verkeer en Waterstaat,

H. A. KORTHALS.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,

G. M. J. VELDKAMP.

De Minister van Landbouw en Visserij,

V. G. M. MARIJNEN.

De Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid,

VAN ROOY.

De commissie van rapporteurs heeft gemeend met de mededeling van dit antwoord aan de Kamer haar eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld 3 december 1960.

MERTENS

VAN HULST

VAN MEEUWEN

MATSER

SCHOUWENAAR-FRANSSSEN (*voorzitter*).